

Valikkursus Majandus- ja ettevõtlusõpetus

1. Õppe- ja kasvatuseesmärgid

Majandus- ja ettevõtlusõpetuse kursusega taotletakse, et õpilane:

- 1) saab aru ühiskonnas toimuvatest nähtustest ja protsessidest ning vastastikustest seostest nii üksikisiku, ettevõtte, riigi kui ka rahvusvahelisel tasandil;
- 2) omandab teadmisi majandusest ja ettevõtlusest, probleemide lahendamise ja uurimise oskusi ning kujundab ettevõtlikku, keskkonda väärtustavat ning säästvat eluhoiakut, mis võimaldab tal olla ettevõtlik kodanik, kompetentne töötaja, teadlik tarbija ja eetiline ettevõtja; 3) mõtestab ettevõtlus-, töö- ja karjäärivõimalusi, lähtudes enda huvidest, eesmärkidest, arengupotentsiaalidest, oskustest ja keskkonnast, rakendades loovust, uuendusmeelsust ja riskijulgust;
- 4) analüüsib ettevõtete, riikide ja maailmamajanduse kujunemist ning toimimist, mõistab üksikisiku, ettevõtete ja riikide koostööd ja vastutust globaalsete probleemide lahendamisel ja jätkusuutliku arengu tagamisel.

2. Õppeaine kirjeldus

Majandus- ja ettevõtlusõpetuse valikkursused selgitavad majanduse põhialuseid ja ühiskonnas toimuvaid majandusprotsesse, ettevõtluse rolli inimeste ja ühiskonna vajaduste ja probleemide lahendamisel.

Kursuste sisu aitab paremini mõista inimese ja keskkonna vastastikuseid seoseid ning ressursinappust, mis sunnib riike, ettevõtteid ja inimesi tegema väga erinevaid valikuid ning langetama õiglasemaid otsuseid säästva eluviisi kasuks. Õpilased saavad teavet ettevõtja ameti ja erinevate elukutsete, elukutsetele esitavate nõuete ja erinevate töövormide kohta, analüüsivad tööturu nõudmisi ja pakkumisi, töötaja ja tööandja (ettevõtja) rolli, õpivad nägema ja hindama oma soove ning võimalusi elukutsevalikuks. Õpitav materjal esitatakse võimalikult probleemipõhiselt ja õpilase igapäevaeluga ning majanduses toimuvaga seostatult.

Majandus- ja ettevõtlusõpetuse valikaine koosneb kahest kursusest: „Majandusõpetus“ ja „Ettevõtlusõpetus“, mõlema maht on 35 tundi.

Majandusõpetuse kursus on jagatud seitsmeks suuremaks teemaks: majanduse olemus, nõudmine ja pakkumine turul, inimene kui ressurside omanik, ettevõtlik töötaja ja rahatark tarbija, ettevõtlus, raha ja finantsmajandus, valitsuse osa majanduses ja rahvusvaheline majandus. Ettevõtlusõpetuse kursus on jagatud neljaks suuremaks teemaks: ettevõtluskeskkond, ettevõtte alustamine, turg ja turundus ning finantsid

3. Õppetegevuse kavandamise ja korraldamise põhimõtted

- 1) Lähtutakse õppekava alusväärtustest, üldpädevustest, õppeaine eesmärkidest, õppesisust ja oodatavatest õpitulemustest ning toetatakse lõimingut teiste õppeainete ja läbivate teemadega;
- 2) Õpilase õpikoormus (sh kodutööde maht) on mõõdukas, jaotub õppeaasta ulatuses ühtlaselt;
- 3) Võimaldatakse õppida individuaalselt ja üheskoos teistega, et toetada õpilaste kujunemist aktiivseteks ja iseseisvateks õppijateks;
- 4) Kasutatakse õpetamise ülesandeid, mille sisu ja raskusaste toetavad individualiseeritud käsitlust ning suurendavad õpimotivatsiooni;
- 5) Rakendatakse nüüdisaegseid õpikeskkondi, õppematerjale ja vahendeid;
- 6) Õppeprotsessis on olulisel kohal arutelu, diskussioon, ajurünnak, väitlus; tabelite ja skeemide koostamine ning analüüsimine; rollimäng, rühmatöö, praktilised ülesanded, välitööd, allikmaterjali.

Õppe käigus omandavad õpilased info otsimise, andmete töötlemise, probleemide püstitamise, hüpoteeside sõnastamise, töö planeerimise, vaatluste tegemise, tulemuste töötlemise, tõlgendamise ja esitamise oskused. Õpilastel on võimalus ennast proovile panna erinevas rollis (tunnitegevustes) ja seeläbi tunnetada oma ettevõtlikkust ja oskusi ettevõtjana.

4. Õpitulemused ja õppesisu

Kursus „Majandusõpetus”

Kursuse õpitulemused

Kursuse läbinud õpilane:

- 1) mõistab ja selgitab majandusringlust ja majandussüsteeme, turumajanduse põhimõtteid ja kasutab majanduse põhimõisteid;
- 2) tunneb kodumajapidamiste ressursside ja isiklike oskuste tähtsust toimetuleku eeldusena; 3) teeb eesmärgipäraseid säästlikke valikuid tarbimisel ja finantsteenuste kasutamisel;
- 4) tähtsustab haridust ja elukestvat õppimist karjääriteel ja tööturul, oskab vormistada elulookirjeldust ja kaaskirja;
- 5) tunneb ettevõtluse põhimõisteid, analüüsib ettevõtete rolli turumajanduses;
- 6) selgitab kvalifitseeritud tööjõu, innovaatilise tehnoloogia ning ressursside efektiivse ja keskkonnasäästliku kasutamise otsest mõju tootlikkusele;
- 7) mõistab raha väärtust, analüüsib keskpanga rolli raharingluse korraldajana ning kommertsbankade ülesandeid maksete teostajana ja vahendajana raharingluses;
- 8) mõistab üksikisiku ja ettevõtte kohustusi riigi ees, maksude tähtsust ühiskonna toimimisel ning valitsuse poliitikat majandusliku stabiilsuse, riigikaitse, ühishüviste ja sotsiaalse turvalisuse tagamisel;
- 9) hindab Eesti majanduse arengusuundi ja võimalusi rahvusvahelises majanduses, mõistab jätkusuutliku majanduse globaalseid eesmärke ja probleeme, väärtustab keskkonda.

Majanduse olemus (5 tundi)

Õppesisu Soovid ja vajadused. Nappus ja kompromiss, alternatiivkulu. Majandusringlus. Majanduse põhivalikud: Mida? Kuidas? Kellele? Tootmistegurid: loodusressursid, inimressursid ja kapital. Tootmisvõimaluste piir. Turumajanduse alused: eraomand, hinnasüsteem, turukonkurents. Majandussüsteemid: turu-, käsu-, tava-, ja segamajandus. Majandusteaduse harud mikro- ja makroökoonoomika. Põhimõisted: nappus, alternatiivkulu, kompromiss, kasumimotiiv, tootmisvõimaluste piir, konkurents, mikroökoonoomika, makroökoonoomika

Nõudmine ja pakkumine turul (3 tundi)

Õppesisu Nõudlus, pakkumine, tasakaaluhind, nõudluselastsus, hinnamõju. Pakkumise ja nõudluse tabelid ja graafikud. Nõudluse ja pakkumise muutused, neid mõjutavad tegurid. Turuhind ja turu tasakaal, defitsiit ja ülepakkumine. Põhimõisted: Nõudlus, pakkumine, tasakaaluhind, nõudluselastsus, hinnamõju, defitsiit, ülepakkumine.

Inimene kui ressursside omanik, ettevõtlik töötaja ja arukas tarbija (6 tundi)

Õppesisu Isiklik ja pere eelarve. Pere ressursside rakendamine. Arukas rahakasutus, säästmine, laenamine, investeerimine, pension ja kindlustus. Tarbija ja arukas tarbimine, tarbijakaitse. Tööjõud ja tööhõive tööturul, tööpuuduse liigid. Nõuded haridusele ja pädevusele töökohal, oskuste ja kogemuste tähtsus, elukestev õpe ja isiklik areng. Tööle kandideerimine, elulookirjelduse ja kaaskirja koostamine, töölevõtu vestlus. Erinevad lepingulised töövormid. Palgad. Maksud ja maksed töötasult. Töötaja, juhi ja alluva rollid. Töösuhteid reguleerivad õigusaktid. Põhimõisted: investeerimine, liitintress, tööturg, töötaja, tööandja ja töötu, CV ja kaaskiri, tööleping, käsundus- ja töövõtuleping, renditöö, kaugtöö, sotsiaalmaks, tulumaks, töötuskindlustusmaks, pensionikindlustusmaks.

Ettevõtlus (5 tundi)

Õppesisu Kasumimotiiv ja ettevõtlikkus. Äriideed ja ettevõtte edutegurid. Innovatsiooni, tehnoloogia, tootlikkuse ja kvalifitseeritud tööjõu tähtsus ettevõtluses. Ettevõtte vormid Eestis. Ettevõtte alustamine ja rahastamine. Toodete ja teenuste hinna kujunemine. Turg ja turundus. Ettevõtete väärtpaberid ja börs. Vastutustundlik ja sotsiaalne ettevõtlus. Ringmajandus. Ettevõtluse roll majandusringluses ja riigis. Põhimõisted Ettevõtlikkus ja ettevõtlus, äriidee, ärimudel ja äriplaan; FIE, osaühing, aktsiaselts, täis- ja usaldusühing, tulundusühistu, frantsiis, iduettevõtte; MTÜ ja sihtasutus; vastutustundlik ja sotsiaalne ettevõtlus; ringmajandus; algkapital, omakapital ja võõrkapital, börs; omahind, innovatsioon ja tootlikkus, mastaabisääst, kvaliteet; turundus, sh digiturundus, sihtrühm ja väärtuspakkumine; ettevõtte tasuvus ja kasum. Ettevõtte palgafond ja maksud- käibemaks, sotsiaalmaks, tulumaks.

Raha ja finantsmajandus (5 tundi)

Õppesisu Raha funktsioonid ja roll majanduses. Pangandussüsteem, keskpanga ja kommertsbankade ülesanded raharingluses. Finantsasutuste pakutavad teenused. Eesti ja eurosüsteemi rahanduspoliitika. Finantssüsteemi toimimine- raha väärtuse muutumine ja hinnastabiilsuse tagamine, inflatsiooni ja deflatsiooni mõju majanduses. Tarbijahinnaindeks. Põhimõisted: raha funktsioonid, raha aegväärtus, eurosüsteem, hinnastabiilsus, inflatsioon, deflatsioon, tarbijahinnaindeks, krüptovara.

Valitsuse osa majanduses (5 tundi)

Õppesisu Valitsuse roll majanduses ja ülesanded turu reguleerimisel. Riigieelarve moodustamine, tulud ja kulud. Eesti riigi eelarve, eelarve puudujääk ja riigivõlg. Erinevad

maksusüsteemid, nende eelised ja puudused. Otsesed ja kaudsed maksud Eestis, maksupoliitika. Fiskaal- ja monetaarpoliitika. Majanduse tsüklilisus, valitsuse roll riigi stabiilse arengu tagamisel. Põhimõisted: välismõjud, ühishüvised, riigieelarve; proportsionaalne, progressiivne ja regressiivne maksusüsteem, otsesed ja kaudsed maksud; fiskaal- ja monetaarpoliitika, majandustsüklid.

Rahvusvaheline majandus (5 tundi)

Õppesisu Riikide võrdlemine ja rühmitamine erinevate majandusnäitajate alusel: sisemajanduse kogutoodang, inimarengu indeks, tarbijahinnaindeks. Rahvusvaheline majandus, riikide suhteline ja absoluutne eelis, spetsialiseerumine. Kaupade eksport, import, kaubanduspiirangud. Rahvusvahelised maksed -valuutad, valuutaturg ja vahetuskursid, maksebilanss ja jooksevkonto. Rahvusvahelised majandusorganisatsioonid, Euroopa Liit ja vabakaubandus. Globaliseerumine maailmamajanduses, riikide erinev arengutase ja tööränne, ressursside ammendumine ja keskkonnaprobleemid. Jätkusuutlik majandus ja õiglane kaubandus. Põhimõisted: sisemajanduse kogutoodang (SKT), inimarengu indeks (IAI), tarbijahinnaindeks (THI); suhteline ja absoluutne eelis, spetsialiseerumine; vabakaubandus ja kaubanduspiirangud- tollimaks, kvoodid, standardid, dumping; maksebilanss ja jooksevkonto; globaliseerumine, jätkusuutlik majandus, õiglane kaubandus

Kursus „Ettevõtlusõpetus“

Kursuse õpitulemused ja õppesisu

Kursuse õpitulemused

Kursuse läbinud õpilane:

- 1) mõistab, analüüsib ja hindab erisuguseid võimalusi ettevõtluseks;
- 2) on ettevõtlik ja tunneb ettevõtluse põhimõisteid;
- 3) teab, mida teha oma ettevõtte asutamiseks ja juhtimiseks;
- 4) suhtub positiivselt ettevõtlusesse ning oskab hinnata endas ettevõtjale vajalikke omadusi ja neid arendada;
- 5) saab aru turgude toimimisest ja kavandab turundusstrateegia;
- 6) koostab lihtsa ärimudeli, hindab vajalikke ressursse ja kavandab nende kasutamist;
- 7) mõistab ja selgitab majandusringlust ja maksusüsteemi, teeb eesmärgipäraseid valikuid finantsteenuste kasutamisel.

Ettevõtluskeskkond (5 tundi)

Õppesisu

Ettevõtlikkus ja ettevõtlus; ettevõtte, ettevõtja roll ja vastutus; ettevõtluskeskkond, ettevõtluse võimalused ja riskid; äriidee ja selle kavandamine, rühmatöö tähtsus (ülesanded, vastutus, tööjaotus, aja planeerimine); ettevõtluse rolli ja olulisuse mõtestamine ühiskonna toimimisel. Põhimõisted Ettevõtlikkus, ettevõtlus, äriidee, tööandja, ettevõtluskeskkond, SWOT analüüs

Ettevõtte alustamine (9 tundi)

Õppesisu

Ettevõtlusvormid, ärimudeli või äriplaani koostamine ja analüüsimine, ettevõtte asutamise tingimused ettevõtte põhikirja jt asutamiseks vajalike dokumentide koostamine, ettevõtte tegevuse planeerimine, ressursid (tööjõud, tooraine, kapital), kasum, ettevõtte tasuvus ja selle hindamine enda ärimudelis. Põhimõisted Ettevõtluse põhivormid FIE, osäühing, aktsiaselts täis- ja usaldusühing, tulundusühistu, frantsiis, iduettevõtte; MTÜ ja sihtasutus ettevõtluses; sotsiaalne ja vastutustundlik ettevõtlus, ringmajandus; algkapital, ressursid, investeerimine, ärimudel ja äriplan, strateegiline juhtimine, missioon, visioon; väärtuspakkumine, ettevõtte tasuvus.

Turg ja turundus (10 tundi)

Nõudlus, pakkumine ja turu tasakaal, konkurents, turunduse eesmärgid ja -tegevused. Toote ja teenuse, tarbija ja turu analüüs, sihtrühma määratlemine ja turundustegevuste valimine. Konkurentsi analüüs ja turueeliste selgitamine. Turundusmeetmed ja reklaam. Ärieetika. Põhimõisted Turundus, müügistrateegia, reklaam, turu segmenteerimine, sihtrühm, digiturundus; nõudlus, pakkumine ja turu tasakaal, konkurents, bränd ja kaubamärk.

Finantsid (7 tundi)

Ärimudeli või Õpilasfirma tulude ja kulude arvestus, ressursside säästlik kasutus, püsi- ja muutuvkulud, omahind ja müügihind, töö tootlikkuse ja kvaliteedi tähtsus hinna kujunemisel; majandusarvestuse põhimõtted ja reguleerivad õigusaktid, eelarve, bilansi ja kasumiaruande koostamine. Põhimõisted Finantseerimine ja investeerimine, eelarve, püsi- ja muutuvkulud, omahind, tootlikkus, bilanss, aktiva, passiva, käive, maksud ja maksed.

5. Hindamine

Valikkursust hinnatakse mitteeristavalt: õpiväljundite saavutamisel hinnatakse tulemus piisavaks sõnaga “arvestatud” (AR) ning millest madalamal tasemel tulemus hinnatakse ebapiisavaks sõnaga “mittearvestatud” (MA). Hindamise korraldus lähtub kooli õppekavas sätestatust:

AR- õpitulemustest saavutatud 50% ,

MA - õpitulemustest saavutatud 0-49%.

Valikkursuse õpitulemustel lähtub gümnaasiumi riikliku õppekava üldosas toodud hindamisalustest ja teistest hindamist reguleerivatest dokumentidest, sh kooli õppekavas sätestatud hindamisjuhendist. Õpitulemusi hinnatakse sõnaliste hinnangute ja tähega “A-st kuni “F-ni”. Hindamise aluseks on töö iseseisev sooritus ja vormistamise korrektsus. Hindamise eesmärk on saada ülevaade õpitulemuste saavutatusest ja õpilase individuaalsest arengust ning kasutada saadud teavet õppe tulemuslikumaks kavandamiseks. Hinnatakse teadmisi ja nende rakendamise oskusi, loovust ülesannete lahendamisel, üldpädevuste saavutatust, sh õpioskusi. Olulisel kohal on hindamine, mille kaudu arendatakse arutluse, põhjendamise ja seoste loomise oskust, õpilase iseseisvat ja rühmatööd, kirjalike tööde vormistamise nõuetega arvestamist ja üldist korrektsust. Majandusõpetuse kursuse hinne võib kujuneda kontrolltööde ning iseseisvate tööde või ettekannete hinnetest ja hindamisel arvestatakse kooli hindamisjuhendit.

A - 96-100% - Suurepärase

B - 90 - 95% - Väga hea

C - 75-89% - Hea

D - 60-74% - Rahuldav

E - 50-59% - Piisav

F alla 50% - Nõrk